DOI: 10.31648/pw.11452

Bartłomiej Suchodolski
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6033-4825
University of Siedlce

ZNACZENIE DOCHODÓW ZWIĄZANYCH Z HAZARDEM DLA BUDŻETU PAŃSTWA – NA PRZYKŁADZIE REPUBLIKI ŁOTEWSKIEJ

The importance of gambling-related income for the state budget – on the example of the Republic of Latvia

Abstract: Latvia is a country with a developed gambling industry. There are about 300 places that allow you to legally gamble. Gambling games may only be organized in casinos, game arcades, bingo halls and betting machines or bookmaker websites that have obtained an appropriate license authorizing them to conduct gambling games. Obtaining such a license requires payment of a fee. The license must also be renewed annually. Its issuance and renewal, depending on the type of gambling activity, may cost up to EUR 400,000. Running a gambling business is also taxed in both amounts and percentages. The aim of the article was to analyze Latvian regulations on gambling and its taxation, as well as the importance of gambling-related income for the budget of the Republic of Latvia.

Keywords: Latvia, Republic of Latvia, gambling, state budget, taxes, state budget revenues

Wprowadzenie

Łotwa, podobnie jak inne kraje bałtyckie, jest państwem z rozwiniętą branżą hazardową (Teluk 2024). Rozwój przemysłu hazardowego nastąpił wraz z odzyskaniem przez kraj niepodległości w 1991 r. Szacuje się, że obecnie na Łotwie działa ponad 300 miejsc, które oferują legalne gry hazardowe (Kasyna… 2024). Łatwy dostęp do hazardu sprzyja niestety popadaniu przez mieszkańców tego kraju w nałóg hazardowy. W państwowym rejestrze odnotowano już ponad 40 tys. nałogowych graczy (Teluk 2024). Kwestie dotyczące hazardu w Republice Łotewskiej uregulowane są w ustawie o grach hazardowych i loteriach z 7 grudnia 2005 r. Prowadzenie działalności hazardowych podlega na Łotwie opodatkowaniu. Związane z tym regulacje zawarte są w ustawie o opłatach i podatkach od loterii i gier hazardowych z 2 lipca 1994 r.

Celem artykułu jest próba analizy łotewskich przepisów dotyczących hazardu i jego opodatkowania oraz znaczenia dochodów związanych z hazardem dla budżetu

Republiki Łotewskiej. W artykule przedstawiona zostanie również charakterystyka Republiki Łotewskiej, która stanowić będzie kontekst społeczno-gospodarczy, polityczny, prawny, administracyjny oraz demograficzny dla głównego tematu artykułu. Artykuł przygotowany został na podstawie właściwych aktów prawnych oraz wybranych pozycji literatury przedmiotu i netografii.

1. Charakterystyka Republiki Łotewskiej

Republika Łotewska jest państwem w północnej Europie. Należy do grona tzw. krajów bałtyckich. Od północy graniczy z Estonią, od wschodu z Rosją i Białorusią, a od południa z Litwą. Jej powierzchnia wynosi ponad 64 586 km kw. Według danych Łotewskiego Urzędu Statystycznego (łot. Centrālā statistikas pārvalde) w 2022 r kraj ten zamieszkiwało 1 875 757 osób. Gęstość zaludnienia wynosiła 29,16 osób na km kw. Łotwa jest więc pięciokrotnie mniejsza od Polski pod względem powierzchni i aż ponad dwudziestokrotnie mniejsza pod względem liczby mieszkańców. Łotwa ma też ponad czterokrotnie mniejszą gęstość zaludnienia. W sytuacji demograficznej Łotwy można zaobserwować negatywny trend spadku liczby ludności. W latach 1990-2022 liczba ludności tego kraju zmniejszyła się o niemal 800 tys. Było to spowodowane ujemnym przyrostem naturalnym oraz również ujemnym saldem migracji. Szczegółowe dane na temat populacji Łotwy i jej zmian prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Populacja Łotwy i jej zmiany w latach 1920-2022 (w os.)

Rok	Populacja na początku roku	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny ludności	Migracja netto	Zmiana liczby ludności ogółem
1920	1 596 131	29 434	33 891	–4 457	bd	bd
1935	1 905 936	34 419	27 660	6 759	bd	bd
1950	1 884 077	33 137	24 250	8 887	–2 990	5 897
1960	2 104 128	35 468	21 314	14 154	19 548	33 702
1970	2 351 903	34 333	26 546	7 787	6 734	14 521
1980	2 508 761	35 534	32 100	3 434	2 445	5 879
1990	2 668 140	37 918	34 812	3 106	–13 085	–9 979
2001	2 353 384	19 726	32 991	–13 265	–19 163	–32 428
2011	2 074 605	18 825	28 540	–9 715	–20 077	–29 792
2021	1 893 223	17 420	34 600	–17 180	–286	–17 466
2022	1 875 757	15 954	30 731	–14 777	22 028	7 251

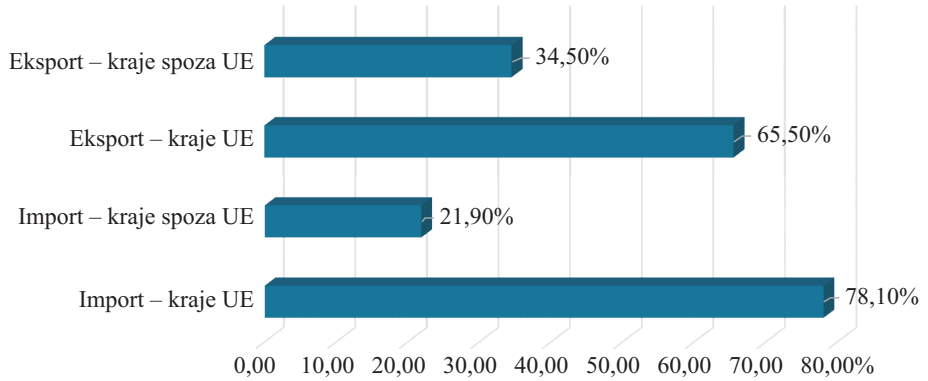
Źródło: Population… (2024).

Jak można zauważyć, w większości lat liczba urodzeń była znacznie niższa od liczby zgonów. Jest to zjawisko szkodliwe, świadczy bowiem o starzeniu się społeczeństwa i prowadzi do spadku łącznej liczby mieszkańców. Innym problemem demograficznym jest ujemne saldo migracji. Od momentu rozpadu Związku Radzieckiego i odzyskania przez Łotwę niepodległości w większości lat więcej osób z tego kraju wyjeżdżało niż do niego przyjeżdżało.

Zdecydowana większość (ok. 70%) mieszkańców żyje w miastach. Największym miastem i stolicą Łotwy jest Ryga, którą zamieszkuje ok. jedna trzecia wszystkich mieszkańców tego kraju. Inne większe miasta to Dyneburg, Lipawa, Jełgawa, Jurmała i Windawa. Łotwa jest krajem mocno scentralizowanym pod względem rozwoju gospodarczego. Metropolia ryska odpowiada bowiem aż za dwie trzecie wzrostu gospodarczego kraju. Równocześnie wskaźniki ekonomiczne i społeczne dotyczące pozostałych regionów bywają nawet kilkukrotnie niższe niż te dla stolicy (Chmielewski 2023, 1).

Łotwę zamieszkuje bardzo duża mniejszość rosyjska, ale pomimo tego jedynym obowiązującym językiem urzędowym jest język łotewski (Polska… 2024). W momencie odzyskania przez Łotwę niepodległości od Związku Radzieckiego w 1991 r. etniczni Łotysze stanowili niewiele ponad połowę jej mieszkańców. Jednocześnie aż 34% to byli Rosjanie, z których znaczna część przyjechała tam w czasach ZSRR jako żołnierze, urzędnicy, robotnicy albo członkowie ich rodzin. Na uwagę zasługuje fakt, że Łotwa nie przyznała obywatelstwa wszystkim mieszkańcom jej terytorium. Automatycznie otrzymali je tylko ci, którzy mieszkali tam przed sowiecką inwazją na kraj w czerwcu 1940 r. oraz ich potomkowie. Wszyscy pozostali zmuszeni byli ubiegać się o obywatelstwo w specjalnej procedurze, której elementem było udowodnienie znajomości języka łotewskiego i historii tego kraju. Sytuacja ta spowodowała, że nie wszyscy mieszkańcy Łotwy są jej obywatelami. Według oficjalnych danych w 2023 r. na Łotwie mieszkało niemal 184 tys. osób niemających żadnego obywatelstwa, a kolejnych ponad 48 tys. miało obywatelstwo rosyjskie (Terlik 2024). Po wprowadzonych jesienią 2022 r. zmianach w przepisach regulujących status cudzoziemców osoby legitymujące się rosyjskim paszportem, które chciały legalnie pozostać na Łotwie, musiały ubiegać się o status stałego rezydenta i zdać test z języka łotewskiego na poziomie A2. Osoby, które w wyznaczonym terminie nie spełniły tych wymogów zostały zobowiązane do opuszczenia Łotwy (Łotwa wydała… 2024).

Do najważniejszych sektorów gospodarki łotewskiej należą: rolnictwo, leśnictwo, przemysł wytwórczy, budownictwo, handel oraz transport (Polska… 2024). Handel zagraniczny Łotwy opiera się głównie na wymianie handlowej z krajami Unii Europejskiej. Szczegółowe informacje na temat struktury handlu zagranicznego tego kraju w 2022 r. prezentuje rysunek 1.

Rysunek 1. Struktura handlu zagranicznego Łotwy w 2022 r.
Źródło: Eurostat (2024).

W 2023 r. PKB Łotwy wynosił nieco ponad 40 mld euro, był więc niemal siedemnastokrotnie niższy od PKB Polski. Jednocześnie jednak wskaźnik PKP per capita Polski i Łotwy były na porównywalnym poziomie. Szczegółowe informacje na temat PKB tego kraju prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Produkt krajowy brutto Łotwy ogółem na jednego mieszkańca

Wyszczególnienie	Całkowity PKB (w tysiącach euro)				PKB per capita (w euro)			
Rok	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
W cenach bieżących	30 109 462	33 348 932	38 386 187	40 348 048	15 840	17 710	20 351	21 444
W cenach z roku poprzedniego	29 498 599	32 136 352	34 334 302	38 277 730	15 519	17 066	18 203	20 344
W cenach z roku referencyjnego 2015	26 228 007	27 993 607	28 820 743	28 739 313	13 798	14 866	15 280	15 274

Źródło: Total gross… (2024).

Łotwa jest republiką parlamentarną. Najwyższym aktem prawnym jest Konstytucja Republiki Łotewskiej uchwalona na Zgromadzeniu Ustawodawczym 15 lutego 1922 r. i wprowadzona w życie 7 listopada 1922 r. Na uwagę zasługuje data jej uchwalenia. Stanowi ona bowiem jedyny wśród państw Europy Środkowej i Wschodniej przykład przywrócenia po odzyskaniu niepodległości ustawy zasadniczej sprzed okresu realnego socjalizmu (Kierończyk 2001, 24). Po odzyskaniu przez kraj niepodległości Konstytucja była kilkakrotnie zmieniana. Ma jednak ona nadal widoczne cechy typowe dla konstytucji uchwalanych po I wojnie światowej, m.in. lakoniczność przepisów, konserwatywny układ treści, inne niż współcześnie rozłożenie akcentów regulowanych spraw (Kierończyk 2001, 25). Wśród głównych zasad naczelnych

zawartych w Konstytucji wymienić można republikańską i demokratyczną formę państwa oraz zasadę suwerenności narodu (Kierończyk 2001, 26).

Władza ustawodawcza na Łotwie jest w rękach Sejmu (łot. Saeima) i narodu (The Constitution… 2024, art. 64). Saeima jest parlamentem jednoizbowym. Funkcjonujący na Łotwie monokameralizm wynika z niewielkich rozmiarów terytorium państwa oraz niedużej liczby jego ludności (Osóbka 2016, 31). Saeima składa się ze stu posłów wybieranych w wyborach powszechnych, równych i bezpośrednich, w głosowaniu tajnym, na podstawie reprezentacji proporcjonalnej (The Constitution… 2024, art. 5-6). Kadencja Saeimy trwa cztery lata (The Constitution… 2024, art. 10). Projekty ustaw mogą być przedłożone Saeimie przez prezydenta, gabinet ministrów, komisje sejmowe, przez nie mniej niż pięciu posłów lub, zgodnie z procedurą i w przypadkach przewidzianych w Konstytucji, przez co najmniej jedną dziesiątą wyborców (The Constitution… 2024, art. 65).

Głową państwa jest prezydent, którego wybiera Saeima na okres czterech lat. Konstytucja łotewska nie tworzy silnego urzędu prezydenta. Głowa państwa pochodząca z wyboru dokonywanego przez parlament jest bowiem ściśle związana z jego składem (Zieliński 2000, 37). Prezydent m.in. ma prawo inicjatywy ustawodawczej, jest zwierzchnikiem sił zbrojnych oraz posiada szereg uprawnień reprezentacyjnych. Interesującym uprawnieniem prezydenta jest prawo do przedstawienia wniosku o rozwiązanie Saeimy. W następstwie takiego wniosku przeprowadzane jest referendum ogólnokrajowe. Jeżeli w referendum za rozwiązaniem Saeimy zostanie oddane więcej niż połowa głosów, Saeimę uważa się za rozwiązaną i zarządza się nowe wybory. Jeżeli jednak w referendum więcej niż połowa głosów zostanie oddana przeciwko rozwiązaniu Saeimy, prezydenta uważa się za odwołanego ze stanowiska (The Constitution… 2024, art. 35-54). Szefem rządu jest premier, który wybiera ministrów. Gabinet Ministrów tworzy osoba wyznaczona do tego przez prezydenta (The Constitution… 2024, art. 55-56).

Zgodnie z trzecim artykułem Konstytucji, Łotwa składa się z czterech krain historycznych – Vidzeme, Latgale, Kurzeme, Zemgale. Ustawa o terytoriach administracyjnych i osadach (łot. Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums) zalicza natomiast do krain historycznych jeszcze Sēlija (Administratīvo teritoriju… 2020, art. 3). Obecnie Łotwa dzieli się na dwa rodzaje jednostek administracyjnych – miasta państwowe (łot. valstspilsēta) oraz powiaty (łot. novads) (Administratīvo teritoriju… 2020, art. 4). Miasta państwowe to miasta podlegające państwu, określone jako ośrodek rozwojowy o znaczeniu ogólnokrajowym (Valstspilsēta b.d.). Ustawa wymienia 10 takich miast – Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Ogre, Rēzekne, Rīga, Valmiera i Ventspils (Administratīvo teritoriju… 2020, art. 8). Spośród nich 7 stanowi oddzielne powiaty (Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Rīga, Ventspils), a pozostałe 3 są częściami powiatów je otaczających. Łącznie z nimi jest 35 powiatów. Na mocy zmiany ustawy o terytoriach administracyjnych i osadach z dnia 13 czerwca 2024 r.

dotychczasowa liczba powiatów uległa zmniejszeniu o 1 powiat w wyniku włączenia powiatu Varakļānu do powiatu Madonas (Grozījumi Administratīvo… 2024). Powiaty dzielą się natomiast na gminy, które mogą przyjmować postać miast (łot. pilsēta) lub parafii (łot. pagasts).

2. Branża hazardowa na Łotwie oraz jej uregulowania prawne

Hazard są to „różnego rodzaju gry, w których stawką są pieniądze lub przedmioty o dużej wartości i w których o wygranej w dużym stopniu decyduje przypadek" (Hazard b.d.). Kwestie dotyczące hazardu w Republice Łotewskiej uregulowane są w ustawie o grach hazardowych i loteriach (łot. Azartspēļu un izložu likums). Zgodnie z nią gra hazardowa jest to gra, w której osoba fizyczna, wpłacając stawkę uczestnictwa, może uzyskać wygraną, która w całości lub w części zależy od szczęścia lub okoliczności z góry nieznanych (Azartspēļu… 2005, art. 1). Organizowanie gier hazardowych i loterii jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu odpowiednich zezwoleń (Azartspēļu… 2005, art. 3). Dopuszczalne jest prowadzenie ośmiu rodzajów gier hazardowych: gry na automatach, ruletka, gry karciane, gry w kości, zakłady, totalizator, bingo, gry losowe na telefon (Azartspēļu… 2005, art. 5). Gry hazardowe mogą być organizowane wyłącznie w kasynach, salonach gier, salonach bingo oraz w totalizatorach lub serwisach bukmacherskich, jeżeli uzyskały one odpowiednią koncesję na organizowanie tego rodzaju gier (Azartspēļu… 2005, art. 20).

Według danych opublikowanych przez łotewski Inspektorat Nadzoru Loterii i Hazardu (łot. Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija) w pierwszym kwartale 2024 r. gry hazardowe w salonach gier, kasynach, salach bingo i punktach zakładów totalizatorowych organizowane były przez sześciu operatorów, a interaktywne gry hazardowe organizowało siedemnastu operatorów. W branży tej zatrudnione były 2664 osoby (Azartspēļu tirgus… 2024).

Szczegółowe zestawienie przychodów branży hazardowej w pierwszym kwartale 2024 r. i w porównaniu z pierwszym kwartałem 2023 r. prezentuje tabela 3.

Jak można zauważyć, łączne przychody z hazardu w pierwszym kwartale 2024 r. w porównaniu z pierwszym kwartałem 2023 r. uległy niewielkiemu spadkowi. Największe spadki zanotowały automaty do gier oraz sale bingo. Równocześnie jednak bardzo znacząco wzrosły przychody z hazardu interaktywnego. Strukturę źródeł przychodów z hazardu interaktywnego prezentuje tabela 4.

Prowadzenie gier hazardowych jest na Łotwie opodatkowane. Związane z tym regulacje zawarto w ustawie o opłatach i podatkach od loterii i gier hazardowych (łot. Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli). Podatek od loterii i gier hazardowych płaci spółka kapitałowa, która ma specjalne zezwolenie (licencję)

Tabela 3. Przychody branży hazardowej w pierwszym kwartale 2023 i 2024 r.

Wyszczególnienie	I kwartał 2023 r. (w mln euro)	I kwartał 2024 r. (w mln euro)	Zmiana (w %)
Przychody z hazardu, z tego:	73,452	72,937	99,3
– automaty do gier	36,516	31,611	86,6
– stoły do gier (ruletka, karty)	2,464	2,349	95,3
– sale bingo	0,030	0,025	84,8
– punkty totalizatora	0,527	0,623	118.1
– hazard interaktywny	33,915	38,329	113,0

Źródło: Azartspēļu tirgus… (2024).

Tabela 4. Przychody z hazardu interaktywnego

Wyszczególnienie	I kwartał 2023 r. (w mln euro)	Struktura (w %)	I kwartał 2024 r. (w mln euro)	Struktura (w %)	Zmiana (w %)
Łączne przychody, z tego:	33,915	100,0	38,329	100,0	113,0
– kasyna	28,421	83,8	33,090	86,3	116,4
– totalizatory	4,760	14,0	4,637	12,1	97,4
– turnieje karciane	0,734	2,2	0,602	1,6	82,0

Źródło: Azartspēļu tirgus… (2024).

na urządzanie loterii lub niezbędne koncesje na urządzanie odpowiednich gier hazardowych zgodnie z przepisami prawa (Par izložu… 1994, art. 1).

Opłata hazardowa uiszczana jest za wydanie lub ponowną rejestrację licencji na urządzanie gier hazardowych – gry na automatach, bingo, ruletka, gry karciane, gry w kości, totalizator, zakłady bukmacherskie i gry losowe przez telefon oraz za wydanie lub przerejestrowanie licencji na urządzanie gier hazardowych. Opłata za wydanie zezwolenia na urządzanie gier hazardowych wynosi 427 tys. euro, za wydanie zezwolenia na urządzanie gier hazardowych wyłącznie za pośrednictwem usług komunikacji elektronicznej 200 tys. euro, a za przerejestrowanie licencji na urządzanie gier hazardowych 37 tys. euro. Opłata za wydanie lub ponowną rejestrację zezwolenia na urządzanie gier hazardowych w określonym miejscu gry wynosi (Par izložu… 1994, art. 2):

- dla kasyna – 30 tys. euro;
- dla sali gier lub sali bingo – 4,5 tys. euro;
- dla miejsca przyjmowania stawek totalizatora lub udziału w zakładach wzajemnych – 2 tys. euro.

Opłata za wydanie licencji na świadczenie usług hazardowych jest następująca (Par izložu… 1994, art. 21):

- 400 tys. euro, jeżeli w ciągu roku do świadczenia usług hazardowych będzie wykorzystywanych więcej niż 25 automatów do gier, w tym stoły do gry w karty, kości i ruletka oraz maszyny do losowania loterii;
- 120 tys. euro, jeżeli w ciągu roku do świadczenia usług hazardowych będzie wykorzystywanych 25 lub mniej automatów do gier, w tym stoły do gry w karty, kości i ruletka oraz maszyny do losowania loterii.

Przyznana licencja musi być corocznie odnawiana. Opłata za ponowną rejestrację licencji na urządzanie gier hazardowych wnoszona jest za każdy rok bieżący. Opłata za ponowną rejestrację licencji na świadczenie usług hazardowych to (Par izložu… 1994, art. 2):

- 400 tys. euro, jeżeli w ciągu roku do świadczenia usług hazardowych będzie wykorzystywanych więcej niż 25 automatów do gier, w tym stoły do gry w karty, kości i ruletka oraz maszyny do losowania loterii;
- 120 tys. euro, jeżeli w ciągu roku do świadczenia usług hazardowych będzie wykorzystywanych 25 lub mniej automatów do gier, w tym stoły do gry w karty, kości i ruletka oraz maszyny do losowania loterii.

Podmiotem podlegającym opodatkowaniu podatkiem od gier jest organizator gier hazardowych – spółka kapitałowa, obiekt gier hazardowych oraz sprzęt do gier. Od każdego zorganizowanego lub zainstalowanego bezpośredniego miejsca gier hazardowych pobiera się podatek według następujących stawek za każdy bieżący rok kalendarzowy (Par izložu… 1994, art. 3):

- ruletka – za każdy stół do gry podłączony do urządzenia rotującego ruletkę – 33 696 euro;
- gry w karty i kości – za każdy stół – 33 696 euro;
- automaty do gier – za każdy automat do gier – 6 204 euro.

W przypadku telefonicznej gry losowej podatek od gier wynosi 15 proc. przychodów z organizacji tej gry. Podatek od gier hazardowych z tytułu zakładów wzajemnych to 15 proc. przychodów z organizacji tej gry, a od gier hazardowych w bingo 10 proc. przychodów z organizowania tej gry. Jeżeli gry hazardowe organizowane są natomiast za pomocą środków telekomunikacyjnych, podatek od gier hazardowych, niezależnie od rodzaju gry, wynosi 12 proc. przychodów z organizowania tej gry (Par izložu… 1994, art. 3).

Prowadzenie działalności hazardowej w formie loterii także obciążone jest opłatami i podatkami. Za wydanie licencji organizatorzy loterii są zobligowani do uiszczenia opłaty państwowej w wysokości (Par izložu… 1994, art. 6):

- w przypadku loterii ogólnokrajowych – za każdy rok kalendarzowy – 14 230 euro;
- w przypadku loterii lokalnych – za każdy rok kalendarzowy – 720 euro;

- w przypadku loterii błyskawicznych o zasięgu ogólnokrajowym – za każde losowanie – 1 000 euro;
- w przypadku lokalnych loterii błyskawicznych – za każde losowanie – 720 euro;
- w przypadku losowań lokalnych jednorazowych – za każde losowanie – 35 euro;
- w przypadku loterii interaktywnych – za każdy rok kalendarzowy – 10 000 euro.

Loterie obciążone są również podatkiem. Stawka podatku od loterii i przedmiot opodatkowania loterii to (Par izložu… 1994, art. 7):

- 10 proc. przychodów ze sprzedaży losów na loterię (w tym loterię natychmiastową), jeżeli fundusz na wygrane określony w regulaminie loterii wynosi do 60 proc. przychodów ze sprzedaży losów na loterię;
- 10 proc. przychodów z loterii (w tym loterii natychmiastowej), które stanowią przychody ze sprzedaży losów na loterię, od których odjęto wygrane obliczone do wypłaty, jeżeli fundusz na wygrane określony w loterii przekracza 60 proc. przychodów ze sprzedaży losów na loterię;
- 10 proc. przychodów ze sprzedaży interaktywnych losów na loterię, od których odliczono wypłacone wygrane.

Dochody z opłat za loterie i gry hazardowe oraz dochody z podatku od loterii z tytułu urządzania loterii ogólnokrajowych zalicza się w całości do podstawowych dochodów budżetu państwa. Dochody z podatku od loterii z tytułu urządzania loterii lokalnych w całości zasilają budżet samorządu, na terenie którego zorganizowana została loteria. Dochody z podatku od gier hazardowych są natomiast rozdzielane pomiędzy budżety samorządów terytorialnych i budżet państwa. 5 proc. z tych dochodów trafia do budżetu samorządu, na którego obszarze organizowano gry hazardowe, a 95 proc. do budżetu państwa (Par izložu… 1994, art. 12).

3. Dochody budżetu państwa związane z hazardem

Informacje o dochodach budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego z tytułu opłat i podatków od loterii i gier hazardowych oraz opłat za urządzanie loterii produktowych prezentuje tabela 5.

Jak można zauważyć, omawiane dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego w pierwszym kwartale 2024 r. były wyższe niż w analogicznym okresie 2023 r. Były one również nieznacznie wyższe od planowanych ich poziomów.

Informacje dotyczące związanych z hazardem dochodów budżetu Republiki Łotewskiej w latach 2018-2022 prezentuje tabela 6 oraz rysunek 2.

Tabela 5. Dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego z tytułu opłat i podatków od loterii i gier hazardowych oraz opłat za organizację loterii produktowych

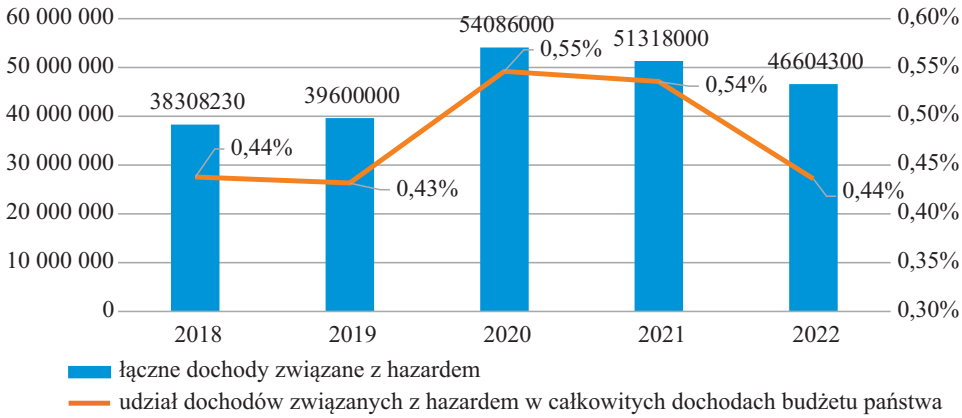
Wyszczególnienie	I kw. 2023 r. (w mln euro) – faktyczny	I kw. 2024 r. (w mln euro) – planowany	I kw. 2024 r. (w mln euro) – faktyczny	I kw. 2024 r. faktyczny/ planowany (w %)	Zmiana rok do roku (w %)
Dochody budżetu państwa, z tego:	12,650	14,323	14,515	101,3	114,7
– podatek od gier hazardowych,	10,035	11,603	11,709	100,9	116,6
z tego w budżetach gmin	x	0,374	0,384	102,6	x
– podatek od loterii	1,156	1,160	1,321	113,8	114,2
– opłaty państwowe od gier hazardowych, loterii	1,459	1,560	1,485	95,2	101,8
Inne szacunkowe podatki	7,587	x	7,141	x	94,1
Opłata za organizację loterii produktowych	0,060	0,075	0,102	136,0	170,0

Źródło: Azartspēļu tirgus (2024).

Tabela 6. Dochody budżetu Republiki Łotewskiej związane z hazardem w latach 2018-2022

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
Łączne dochody budżetu państwa	8 753 146 235	9 177 000 835	9 907 335 199	9 585 268 895	10 696 143 884
Łączne dochody związane z hazardem	38 308 230	39 600 000	54 086 000	51 318 000	46 604 300
Udział dochodów związanych z hazardem w całkowitych dochodach budżetu państwa	0,44%	0,43%	0,55%	0,54%	0,44%
Podatek od gier hazardowych	30 589 250	36 500 000	50 986 000	48 218 000	42 774 300
Podatek od loterii	3 000 000	3 100 000	3 100 000	3 100 000	3 500 000
Opłata od loterii i gier hazardowych	4 348 980	3 563 520	3 628 020	3 651 520	3 473 020
Opłata za organizację loterii produktowych	370 000	380 000	380 000	3 651 520	330 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Par valsts budžetu 2018... (2017); Par valsts budžetu 2019... (2019); Par valsts budžetu 2020... (2019); Par valsts budžetu 2021... (2020); Par valsts budžetu 2022... (2021).

Rysunek 2. Dochody budżetu Republiki Łotewskiej związane z hazardem w latach 2018-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Par valsts budžetu 2018... (2017); Par valsts budžetu 2019... (2019); Par valsts budžetu 2020... (2019); Par valsts budžetu 2021... (2020); Par valsts budžetu 2022... (2021).

Jak widać, udział łącznych dochodów pochodzących z hazardu w całkowitym budżecie Republiki Łotewskiej we wszystkich latach utrzymywał się na niskim i porównywalnym poziomie. Swój najwyższy poziom (0,55%) udział ten osiągnął w 2020 r. Oznacza to, że pomimo rozwoju branży hazardowej na Łotwie znaczenie płynących z niej dochodów fiskalnych nie jest istotne. Biorąc więc pod uwagę dodatkowo narastający problem uzależnienia mieszkańców tego kraju od hazardu, parlament Republiki Łotewskiej mógłby rozważyć zwiększenie nałożonych na branżę hazardową obciążeń podatkowych. Mogłoby to spowodować z jednej strony zwiększenie dochodów budżetowych, a z drugiej ograniczyć dostępność usług hazardowych i tym samym działać prewencyjnie w odniesieniu do osób zagrożonych popadnięciem w nałóg[1].

Zakończenie

Łotwa jest jednym z najmniejszych krajów Unii Europejskiej zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców. Kraj ten boryka się z licznymi problemami, jak np. ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Istotny problem stanowi także znacząca mniejszość rosyjska, której członkowie nie są zainteresowani asymilacją z ludnością rdzennie łotewską. Łotwa jest krajem ze stosunkowo mocno rozwiniętą branżą hazardową. W całym kraju znaleźć można ok. 300 miejsc pozwalających na legalne skorzystanie z gier hazardowych. Dopuszczalne jest

[1] Na temat regulacyjnych działań państwa polskiego w tej mierze zob. Czernicki (2021, 104).

prowadzenie ośmiu rodzajów gier hazardowych: gry na automatach, ruletka, gry karciane, gry w kości, zakłady, totalizator, bingo, gry losowe na telefon. Tego rodzaju gry mogą być organizowane wyłącznie w kasynach, salonach gier, salonach bingo oraz w totalizatorach lub serwisach bukmacherskich, które uzyskały odpowiednią koncesję uprawniającą do prowadzenia gier hazardowych. Otrzymanie takiej licencji wymaga uiszczenia opłaty. Licencja musi być również corocznie odnawiana. Jej wydanie i odnowienie, w zależności od rodzaju prowadzonej działalności hazardowej, kosztować może nawet aż 400 tys. euro. Prowadzenie działalności hazardowej jest także opodatkowane w sposób zarówno kwotowy, jak i procentowy. Jak dowiodła przeprowadzona analiza ustaw budżetowych Republiki Łotewskiej z lat 2018-2022, znaczenie wpływów związanych z działalnością hazardową do budżetu tego kraju było jednak marginalne. Najwyższa odnotowana wartość to niewiele ponad 0,5 proc. całości dochodów budżetowych w 2020 r. Można więc stwierdzić, że strukturalną cechą budżetu Łotwy jest minimalny udział w jego tworzeniu dochodów z tytułu podatków i opłat związanych z hazardem.

Bibliografia

Administratīvo teritoriju... (2020), Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. Latvijas Vēstnesis. 2020/119C.1, 22.06.2020

Azartspēļu tirgus... (2024), Azartspēļu tirgus 2024. gada 1.ceturksnī, Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija, [in:] https://www.iaui.gov.lv/lv/media/1476/download?attachment (accessed: 05.07.2024).

Azartspēļu... (2005), Azartspēļu un izložu likums. Latvijas Vēstnesis. 195, 07.12.2005.

Chmielewski, B. (2023), Daleko od Rygi: łotewskie problemy niezrównoważonego rozwoju, [w:] Komentarze OSW 498, 1-8.

Czernicki, P. (2021), Polityka państwa wobec funduszy celowych w okresie transformacji ustrojowej w Polsce. Siedlce.

Czerwiński, W. (2024), Wyniki rynku hazardowego na Łotwie w Q1 2024, [w:] https://e-play.pl/wyniki-rynku-hazardowego-na-lotwie-w-q1-2024/ (accessed: 05.07.2024).

Eurostat (2024), [in:] https://ec.europa.eu/eurostat/ (accessed: 04.07.2024).

Grozījumi Administratīvo… (2024), Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā. Latvijas Vēstnesis. 2024/124.1, 28.06.2024.

Hazard (b.d.), [w:] Wielki słownik języka polskiego, [w:] https://wsjp.pl/haslo/podglad/13110/hazard/1668680/gra-na-pieniadze (accessed: 05.07.2024).

Kasyna… (2024), Kasyna na Łotwie, [w:] http://www.kasyna.co/europa/lotwa (accessed: 13.07.2024).

Kierończyk, P. (2001), Konstytucja Republiki Łotewskiej. Wstęp. Warszawa.

Łotwa wydała… (2024), Łotwa wydała Rosjanom pierwsze nakazy opuszczenia kraju, [w:] https://www.lrt.lt/pl/wiadomosci/1261/2218291/lotwa-wydala-rosjanom-pierwsze-nakazy-opuszczenia-kraju (accessed: 12.07.2024).

Osóbka P. (2016), Saeima. Parlament Łotwy. Warszawa.

Par izložu… (1994), Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli. Latvijas Vēstnesis. 76, 02.07.1994.

Par valsts budžetu 2018... (2017), Par valsts budžetu 2018. gadam. Latvijas Vēstnesis. 242, 06.12.2017.

Par valsts budžetu 2019... (2019), Par valsts budžetu 2019. gadam. Latvijas Vēstnesis. 75, 12.04.2019.

Par valsts budžetu 2020... (2019), Par valsts budžetu 2020. gadam. Latvijas Vēstnesis. 240, 28.11.2019.

Par valsts budžetu 2021... (2020), Par valsts budžetu 2021. gadam. Latvijas Vēstnesis. 240A, 11.12.2020.

Par valsts budžetu 2022... (2021), Par valsts budžetu 2022. gadam. Latvijas Vēstnesis. 234A, 04.12.2021.

Polska… (2024), Polska na Łotwie. Informator ekonomiczny, [w:] https://www.gov.pl/web/lotwa/informator-ekonomiczny (accessed: 27.06.2024).

Population… (2024), Population and population change, Central Statistical Bureau of Latvia, [w:] https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/population/population/247-population-and-population-change?themeCode=IR (accessed: 27.06.2024).

Teluk, T. (2024), Hazard kwitnie na Łotwie, [w:] https://trimarium.pl/projekt/hazard-kwitnie-na-lotwie/ (accessed: 13.07.2024).

Terlik, M. (2024), Rosjanie na Łotwie dostali ultimatum. „Mówią mi, że jestem okupantem", [w:] https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/rosjanie-na-lotwie-dostali-ultimatum-mowia-mi-ze-jestem-okupantem/fljmyzl (accessed: 12.07.2024).

The Constitution… (2024), The Constitution of the Republic of Latvia, Constitutional Court of the Republic of Latvia, [in:] https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/2016/02/04/the-constitution-of-the-republic-of-latvia/ (accessed: 29.06.2024).

Total gross… (2024), Total gross domestic product, per capita and per person employed – Values, Indicator and Time period, National Statistical System of Latvia, [in:] https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START__VEK__IK__IKP/IKP010/table/tableViewLayout1/ (accessed: 27.06.2024).

Valstspilsēta (b.d.), [in:] Tēzaurs, https://tezaurs.lv/valstspils%C4%93ta (accessed: 04.07.2024).

Zieliński, J. (2000), Systemy konstytucyjne Łotwy, Estonii i Litwy. Warszawa.